

Hogy liheg! Most tört ki rajta a fáradtság. Elnyúlik valahol az asztal alatt. Őt is hajszolják a megbízói. Csakhogy ez már meglehetősen reménytelen. Az öreg nem kel fel többé. Teljesen kikészült. Hohó! Hiszen csak éppen kifújta magát. Egy kis pihenőt tartott.

Megint útra kelt. A fal mellett oson. Szimatolgat. Látszólag egykedvűen, talán némi kajánssággal. Magában már eldöntött valamit. Bánom is én! Nem érdekel. Nincs titkolnivalóm. De ha arra kényszerít, hogy a lányról beszéljek...

Pizsamában a nyitott ablaknál. A hajnal éles, hideg levegője áradt be a szobába. Mögöttem a feldúlt, vékonyka rekamié. A párna a földön, a lepedő lecsúszott. A takarót egy darabig magammal hurcoltam, de aztán elhagytam valahol. Mint aki valami végtelen messzeségből került elő.

Álmosan, elhülyülve néztem a szürke házakat. Felébrednek? Vagy visszacsúsznak az éjszakába?

Átszóltam hozzájuk.

– ...japán kém
családi nevén Vogau.

„EGY HAJSZÁLLAL MERÉSZEBBNEK LENNI”

Déry Tibor kiadatlan válasza egy körkérdésre

Az Új Írás szerkesztősége 1970 elején körkérdést intézett általa kiválasztott magyar írókhoz: „1. Hol és hogyan érte Ont hazánk felszabadulása? 2. Mit jelentett az Ön életében, írói programjában ez a nagy fordulat? Művei közül melyikben sikerült a legtöbbet kifejeznie a negyedszázados átalakulásból? 3. Véleménye szerint irodalmunk hű képet hagy-e az utókorra az elmúlt huszonöt évről, vagy adós maradt még lényeges események és jellegzetességek megörökítésével? Magyarán szólva: mit kellene még megírni? 4. Miben tudja lemérni leginkább a felszabadulás utáni változásokat? 5. A társadalom és művészet milyen kérdései foglalkoztatják? Mivel van a legtöbb vitája?” Negyvenhét író válaszolt, köztük Hajnal Anna, Illés Endre, Rónay György, Veres Péter, Zelk Zoltán, leveleiket a januári és februári szám közölte. Déry Tibor válaszát – talán felsőbb utasításra – nem közölték. Déry, noha megszokhatta, hogy

írásait olykor visszaadják, vagy törlésekre, javításokra kérik (még akkoriban is), ezúttal – nem tudom, miért – különösen felháborodott és elkeseredett. A cikk másolatát nekem adta, és ráírta: *nem jelenhett meg.*

A válaszelevél indulatai, megállapításai ma már alighanem közhelynek tűnnek. Miért adjuk közre mégis? Egyrészt mint irodalomtörténeti vagy inkább kortörténeti adalékot. Másrészt azért, mert a feladat, amit Déry kijelölt, égető szükségből most vált lehetőséggé. Végül avégett, hogy az utolsó bekezdés olvastán ki-kil eltűnődhessen: vajon az intést, amit Déry Tibor önmagához, a magyar írókhoz és az irodalompolitikusokhoz – „gyámolítóinkhoz” – intézett, mennyire fogadták meg a címzettek?